

• Ex-tbs'er David, foto Do Visser/De Gelderlander

Het imago van het tbs-stelsel is wat minder slecht dan gedacht. Toch loop je als ex-tbs'er steeds tegen muren en dilemma's aan, vertelt David (37) uit Nijmegen.

door Harm Graat

Op een datingsite had ik een heel leuk meisje leren kennen. Ik zag het helemaal met haar zitten. Na een tijdje heb ik haar verteld dat ik tbs heb gehad. In de behandeling leer je dat ook: als je écht een vertrouwensrelatie met iemand aangaat, moet je eerlijk zijn over je verleden.

Ik heb haar niet meteen alles verteld. Zoiets is complex, juist als je echt van iemand houdt. Ik wilde het doseren, om haar niet af te schrikken. Ze accepteerde mijn tbs-verleden. Haar familie ook.

In tweede instantie heb ik haar verteld dat ik voor een ernstig geweldsdelict ben veroordeeld, en dat daarbij iemand is omgekomen. Moeilijk. Ik vind het nog steeds ontzettend pijnlijk om erover te praten. Ik wilde haar alles zeggen, uiteindelijk. Maar haar familie was me voor. Ze waren gaan zoeken, op internet. Ze vonden de gruwelijke details, van wat er in 1997 is gebeurd. Mijn vriendin belde me op en confronteerde me: klopt het?

Het was over, ook haar familie – christelijk, net als ikzelf – liet me vallen. Het heeft me ontzettend veel gedaan. Ik voelde me totaal afgeserveerd. Nu denk ik: ik vertel het gewoon niet meer. Ik ben inmiddels weer aan het dansen. Zij weet van niks.

Natuurlijk begrijp ik dat mensen anders tegen me aankijken. Maar voor mijzelf is het stempel

TBS, TRENDS EN CIJFERS

- Het aantal tbs'ers in Nederland daalt al jaren; in 2010 waren het er 2.156, vorig jaar 1.817.
- In 2014 legden rechters 94 keer tbs met dwangverpleging (met behandeling in een kliniek) op; het ging om 93 mannen en één vrouw.
- De gemiddelde behandelduur liep de afgelopen jaren op tot boven de tien jaar; de sector wil de behandelduur terugbrengen naar gemiddeld acht jaar.
- In 2014 verbleven 126 tbs'ers in de longstay-afdeling.
- Jaarlijks zijn er zo'n 70.000 'verlofbewegingen' (van winkel- of familiebezoek tot wonen buiten de kliniekmuren); in 2014 gebeurde het 39 keer dat tbs'ers te laat terugkeerden van verlof.
- Het aantal mensen dat een lichtere vorm van tbs krijgt opgelegd (tbs met voorwaarden, bijvoorbeeld 'stoppen met drugs en alcohol', de reclassering ziet daarop toe) stijgt. In 2010 waren het er 37, vorig jaar 70.

'ex-tbs'er' allang uitgewist. Ik zie het niet meer op mijn voorhoofd staan, als ik in de spiegel kijk. Ik heb achttien jaar geleden door allerlei omstandigheden iets verschrikkelijks gedaan, maar heb vanaf dag één aan mezelf gewerkt. Ik walde van mezelf, heb nog altijd ongelofelijke spijt, denk er nog bijna elke dag aan. Berouw, daar begint alles mee. Ik ben veranderd, een ander mens.

Ik heb inmiddels een universitaire studie afgerond, werk als controller. Daar heb ik enorm voor moeten knokken. Mijn Verklaring Omtrent Gedrag werd afgewezen – zo'n VOG is tegenwoordig cruciaal. Uiteindelijk heb ik mijn gelijk gehaald. Anders had ik geen toekomst op kunnen bouwen. Er moet perspectief zijn. Dat is cruciaal in de tbs, tijdens je behandeling en re-socialisatie. Hoop. Op een tweede kans. Daarvoor is het belangrijk de mens achter de tbs'er te zien, niet alleen het delict.

Nee, ook op mijn werk weten de meeste mensen van niks. Het bestuur wel. Maar je kunt niet alles vertellen. Dat ben je trouwens ook niet wettelijk verplicht.

Dealen met frustraties en de muren waar ik tegenaan loop, dat is onderdeel van mijn leven. Maar geldt dat niet voor iedereen? Ik realiseer me dat ik van ver gekomen ben. Het is niet makkelijk, maar ik koester wat ik nu heb.

David (gefingerde naam) stak op zijn 18e in verwarde toestand zijn 13-jarige vriendin dood. Hij kreeg drie jaar cel en tbs met dwangverpleging. Sinds 2004 woont hij op zichzelf, in Nijmegen.

'Beeld gestoorde dader klopt niet'

NIJMEGEN. Een 'krachtig tegengeluid' laten horen in het publieke en politieke debat over tbs. Om het 'eenzijdige en negatieve beeld' bij te schaven en te pleiten voor een behoorlijke bejegening van psychisch gestoorde daders. Dat is het doel van Yvo van Kuijk (rechter bij het hof in Arnhem) en zijn TBS Forum, een denktank die ook uit tbs-advocaten en andere tbs-deskundigen bestaat. TBS Forum gaf opdracht tot een tbs-imago-onderzoek dat vandaag wordt gepresenteerd.

Eigenlijk blijkt uit de uitkomsten dat uw stichting zich kan opheffen: het valt allemaal wel mee met die negatieve beeldvorming. „Het tbs-systeem scoort bij de gemiddelde Nederlander een 6, dat is inderdaad een meevaller. Maar dat betekent nog lang niet dat we er zijn. Op veel fronten is veel meer voorlichting nodig. Over wat tbs-behandeling écht inhoudt, en over verlof. Veel mensen weten nog steeds niet dat verlof met allerlei veiligheidswaarborgen gepaard gaat.”

Het imago-onderzoek is in juli en augustus uitgevoerd, in een periode dat er geen grote incidenten waren met tbs'ers of ex-tbs'ers. Was dat mede bepalend voor die 6?

„Ik realiseer me dat als het onderzoek vorige week was gehouden (na het nieuws over ex-tbs'er Udo D. die in Leeuwarden een vrouw op straat doodsliep, red.), de uitkomsten waarschijnlijk iets minder gunstig waren uitgevallen. Daarom zien wij dit onderzoek ook vooral als een nulmeting. We moeten het imago van de tbs veel vaker gaan me-

ten. En ook diepgravender.”

Waarom?

„Omdat de afgelopen jaren gebleken is dat de hongerigheid van het politieke en publieke debat het tbs-systeem heeft doen vastlopen. Er sloop angst in het systeem. Klinieken en het ministerie durven minder snel verlopen toe te staan, rechters waren huiverig om de tbs op te heffen. Het gevolg was dat de gemiddelde behandelduur steeg tot boven de tien jaar. En het gevolg daarvan was onder meer dat advocaten hun cliënten afraadde om mee te werken aan psychiatrisch onderzoek. Zodat ze niet tot tbs veroordeeld konden worden, maar gewoon de gevangenis in gingen. Waar geen behandeling plaatsvindt. Bedenk: bij mensen die uit de tbs komen liggen de recidivecijfers veel lager dan bij mensen die de gevangenis uitkomen.”

Dat kan zo zijn, maar nog altijd gaat 17 procent van de ex-tbs'ers binnen twee jaar na beëindiging van de tbs opnieuw een ernstig vergrijp, 5 procent zelfs een tbs-waardig vergrijp. Het is toch logisch dat die incidenten de beeldvorming bepalen?

„Ik begrijp dat wel, ja. We moeten de angstgevoelens in de samenleving niet uitvlakken, erkennen dat tbs'ers niet allemaal ideale schoonzones worden in de kliniek, zo'n beetje de helft heeft ook na de tbs permanent begeleiding nodig. Maar: vier op de vijf vallen niet terug in ernstig delictgedrag. Het beeld van de gestoorde dader die niet te helpen valt, klopt gewoon niet.”